

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

НадраMonitor

**МОНІТОРИНГ ДОЗВІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА
ЗМІН У РЕГУЛЮВАННІ ВИДОБУВНОЇ ГАЛУЗІ**

13-19 лютого 2023 року

Підготовка даного аналітичного продукту стала можливою завдяки підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) у рамках проєкту "Прозорість Енергетичного Сектору", який виконує ГО "ДІКСІ ГРУП". Інформація, викладена в цьому дослідженні, є виключною відповідальністю ГО "ДІКСІ ГРУП" і за жодних обставин не може розглядатися як така, що відображає позицію USAID чи Уряду США.

© ГО «Діксі Груп», 2023 р.

Спецдозволи на користування надрами

Протягом моніторингового періоду Держгеонадра опублікувала інформацію про **анулювання 3 спецдозволів на:**

- видобування кам'яного вугілля на полі шахти [«Рассвет»](#) у Луганській області;
- геологічне вивчення піску на ділянці Південна [Могрицького](#) родовища у Сумській області;
- видобування сапропелю на родовищі [«Озеро Мшане»](#) у Волинській області.

Законодавчі ініціативи

До Верховної Ради внесено законопроект № [9020](#) від 16.02.2023 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо ліцензування діяльності з буріння та використання свердловин для добування підземних вод».

Відповідно до тексту законопроекту, пропонується включити до переліку видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, буріння свердловин з метою водопостачання та їх ліквідації та/або тампонування. Компетенцію видачі ліцензій з відповідного виду господарської діяльності планується покласти на Держгеонадра.

Іншим законопроектом (№ [9021](#) від 16.02.2023 р.) планується впровадити адміністративну відповідальність за буріння свердловин для добування підземних вод без ліцензії та незабезпечення ліквідаційного санітарно-технічного тампонажу свердловин для добування підземних вод після припинення їх експлуатації.

До Верховної Ради також внесено урядовий законопроект № [9024](#) від 16.02.2023 «Про мінімальні запаси нафти та нафтопродуктів».

Законопроект розроблено на виконання Директиви 2009/119/ЄС. Згідно з проектом Закону, запроваджується обов'язковий річний запас нафти та нафтопродуктів, який має забезпечити енергетичну безпеку України в разі надзвичайних або кризових ситуацій. Мінімальні запаси мають визначатися Міненерго більшим з двох таких показників: 90 днів середньодобового чистого імпорту або 61 день середньодобового чистого імпорту. Встановлюється порядок формування, зберігання, поновлення запасів, а також порядок звітування про запаси. Подається загальне кризової ситуації у сфері нафти та нафтопродуктів та порядок дій створеного оператора мінімальних запасів. Законопроект також передбачає встановлення відповідальності за порушення вимог щодо мінімальних запасів нафти та нафтопродуктів, а саме штрафів у розмірі до 1% вартості невідповідних запасів нафти та нафтопродуктів.

Іншим законопроектом № [9025](#) від 16.02.2023 пропонується внести зміни до Кодексу про адміністративні правопорушення, а саме передбачити адміністративну

відповідальність у вигляді штрафу за недотримання вимог стосовно формування та обслуговування мінімальних запасів нафти та нафтопродуктів.

Держгеонадра опублікувала законопроект «Про внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України щодо особливостей провадження у справах за зверненнями центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр».

Законопроект має на меті синхронізувати положення Кодексу про адміністративні судочинства України з прийнятими змінами до Кодексу України про надра (Закон № [2805-IX](#) «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства у сфері користування надрами») стосовно повноважень Держгеонадр у частині зупинки, анулювання спецдозволів на користування надрами за рішенням суду.

Регуляторні ініціативи

14 лютого 2022 року Держгеонадра опублікувала проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження форми спеціального дозволу на користування надрами, граничних економічно обґрунтованих строків виконання робіт на ділянці надр (з урахуванням геологічних особливостей), основних видів робіт та форм заяв у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр».

Проект розроблено на виконання Закону № [2805-IX](#) «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства у сфері користування надрами», прийнятого Верховною Радою 1 грудня 2022 року. Нагадаємо, ним внесено зміни до Кодексу про надра, Земельного кодексу, Закону «Про нафту і газ», Гірничого Закону, що стосуються видів користування надрами, строків дії спецдозволів на користування надрами, створення Єдиної державної електронної геоінформаційної системи користування надрами на Державному геологічному порталі. Детальний аналіз прийнятого Закону див. у [спецвипуску НадраMonitor](#).

Проектом постанови КМУ [пропонується](#) затвердити наступні документи:

- форму спеціального дозволу на користування надрами;
- форму спеціального дозволу на користування надрами (щодо видобування корисних копалин місцевого значення на території Автономної Республіки Крим);
- граничні економічно обґрунтовані строки виконання робіт на ділянці надр (з урахуванням геологічних особливостей);

- основні види робіт;
- форму заяви на отримання спеціального дозволу на користування надрами;
- форму заяви на продовження строку дії спеціального дозволу на користування надрами;
- форму заяви на внесення змін до спеціального дозволу на користування надрами;
- форму заяви на внесення змін до угоди про умови користування надрами;
- форму заяви щодо ініціювання ділянки надр для виставлення на аукціон (електронні торги).

Пропозиції та коментарі приймаються до 14 березня 2023 року.

17 лютого 2023 року Держгеонадра опублікувала проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо користування надрами».

Документом пропонується привести у відповідність до Закону № 2805–IX ряд технічних змін до регуляторних актів КМУ в частині зміни видів користування надрами та запровадженням «наскрізних» спецдозволів. Також пропонується визнати таким, що втратив чинність, Порядок надання спеціальних дозволів на користування надрами, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 р. № 615, адже виключний перелік спецдозволів на користування надрами, що надаються без аукціону, та інші положення Порядку закріплено на рівні Закону № 2805-IX.

Пропонуються також доповнення до 4 пункту Положення про Державну службу геології та надр України у частині функцій Держгеонадр:

- створення, формування та забезпечення функціонування Державного геологічного порталу, Електронного кабінету надрокористувача та їхніх складових;
- виконання функцій держателя та забезпечення ведення Державного реєстру спеціальних дозволів на користування надрами, Державного реєстру нафтових та газових свердловин, Державного реєстру артезіанських свердловин;
- надання можливості звернення до суду з позовом щодо припинення видобування корисних копалин без спецдозволів на користування надрами, зупинення окремих видів робіт з геологічного вивчення та/або видобування надр, що проводяться з порушенням стандартів та правил і можуть спричинити псування родовищ, істотне зниження ефективності робіт або призвести до заподіяння збитків державі;

- здійснення розрахунку розміру збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами, та надання можливості пред'являти претензії про відшкодування збитків;
- забезпечення інформаційної взаємодії з Державним земельним кадастром стосовно ділянок надр, надані у користування.

Пропонуються також зміни до Порядку проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами, зокрема:

- впровадження подання заяв та всіх необхідних документів через електронний кабінет надрокористувача;
- скасування погоджень органами місцевого самоврядування переліку ділянок надр, що містять корисні копалини місцевого значення та виставляються на аукціон;
- погодження Міндовкілля лише ділянок надр, дозволи на користування якими виставляються на аукціон з метою надання спецдозволу на геологічне вивчення, у тому числі ДПР, з подальшим видобуванням корисних копалин;
- визначення строків для прийняття Держгеонадрами рішення про проведення аукціону, уточнення переліку документів, які подаються заявниками для реєстрації в системі електронних торгів з продажу дозволів, уточнення норми про підписання протоколів аукціонів та договорів купівлі-продажу електронним ключем, розширення підстав для позбавлення переможця права на отримання дозволу;
- впровадження надання електронного спецдозволу на користування надрами у формі витягу з Державного реєстру спеціальних дозволів на користування надрами;
- розширення підстав, за яких аукціон вважається таким, що не відбувся, зокрема у разі, якщо переможець не має права бути надрокористувачем;

Окрім цього, запропоновано зміни до Методики визначення початкової ціни продажу на аукціоні спеціального дозволу на право користування надрами. Зокрема:

- уточнено об'єкти обчислення початкової ціни;
- удосконалено процедуру розрахунку обсягу товарної продукції для об'єктів підземних технічних, промислових, теплоенергетичних, питних і мінеральних вод;
- уточнено формули для розрахунку обсягу товарної продукції гірничого підприємства (як для твердих корисних копалин так і для ділянок нафтогазоносних надр);

- визначено розмір початкової ціни дозволу на геологічне вивчення, у тому числі ДПР, з подальшим видобуванням корисних копалин (промисловою розробкою родовищ), де запаси (ресурси) корисних копалин не затверджені (апробовані);
- збільшено коефіцієнти переводу запасів корисних копалин з невизначеним промисловим значенням до видобувних запасів (товарної продукції).

Запропоновано і зміни до Порядку розпорядження геологічною інформацією відповідно до прийнятого Закону № 2805–IX у частині поводження з первинною та вторинною геологічною інформацією, можливості придбання державної первинної геологічної інформації та компенсації, обов'язку надрокористувача передавати державі результати геологічних робіт.

Також проєктом регуляторного акту запропоновані зміни до Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, зокрема:

- доповнюється норма, що державній експертизі та оцінці підлягають не тільки запаси корисних копалин, а й ресурси корисних копалин ділянок надр та/або родовищ;
- уточнено процедуру державної експертизи та оцінки запасів залежно від ступеня підготовленості до промислового освоєння.

Пропозиції та коментарі приймаються до 17 березня 2023 року.

Загалом, запропоновані зміни до проєктів регуляторних актів впроваджують норми згадано Закону № 2805-IX. Разом з тим, пропонуються точкові доповнення у частині визначення початкової ціни спецдозволу на аукціоні для окремих видів корисних копалин та процедури проведення електронних аукціонів з продажу спецдозволів, що дозволять підвищити ефективність проведення торгів та отримати більший дохід до державного бюджету.

Критична сировина

Кабінет Міністрів України постановою від 14 лютого 2023 р. № [132](#) затвердив перелік ділянок надр, які мають стратегічне значення для сталого розвитку економіки та обороноздатності держави, що надаватимуться у користування шляхом проведення конкурсів на укладення угод про розподіл продукції. Перелік містить 26 ділянок надр з такими корисними копалинами як літій, уран, титан, сіль калійна, ванадій, іншими рідкоземельними металами. Перелік не є вичерпним та буде оновлюватися Міндовкілля щорічно.

Постанова прийнята на виконання рішення РНБОУ від 16 липня 2021 року, введеним в дію Указом Президента України від 23 липня 2021 року № [306/2021](#) «Про

стимулювання пошуку, видобутку та збагачення корисних копалин, які мають стратегічне значення для сталого розвитку економіки та обороноздатності держави».

15 лютого 2023 року Держгеонадра взяла участь у 6-му засіданні Кластеру 2 Підкомітету з питань економіки та іншого галузевого співробітництва Комітету асоціації між Україною та ЄС, який займається розробкою Європейської Стратегії щодо мінеральної сировини до 2030 року. Співпраця сторін відбувається в рамках [підписаного](#) у червні 2021 року Меморандуму про стратегічне партнерство щодо критичної сировини.

Інші новини уряду, ЦОВВ

Цього тижня Кабмін розпорядженням від 17 лютого 2023 р. № [154-р](#) передав в управління акціонерному товариству «Державне акціонерне товариство «Чорноморнафтогаз» активів, на які накладено арешт. Окрім цього, Кабмін розпорядився АТ «ДП Чорноморнафтогаз», Міністерству енергетики та НКРЕКП вжити заходів для запобігання ризику збою та/або переривання функціонування підприємств. За [інформацією](#) представника уряду у Верховній Раді Тараса Мельничука, мова йде про акції низки газорозподільних компаній у кримінальній справі № 757/25689/22-к. За [даними](#) судового реєстру, арештованими активами є акції «Тернопільгазу», «Коростишівгазу», «Кіровоградгазу», «Хмельницькгазу», «Мелітопольгазу».

Міндовкілля з командою підтримки реформ презентували аналітичний звіт [«Моніторинг довкілля: аналітична записка щодо стану та перспектив розвитку державної системи моніторингу довкілля»](#). Звіт звертає увагу на ряд проблем у системі моніторингу довкілля та пропонує рекомендації стосовно її реформи. Серед проблем Державної системи моніторингу довкілля (ДСМД) визначено відсутність процедури формування запиту на інформацію екологічного моніторингу та відсутність або ж низький рівень використання інформації ДСМД для прийняття управлінських рішень, низький рівень координації, взаємодії та комунікації між суб'єктами системи моніторингу, застаріла матеріально-технічна база, недостатнє фінансування, неузгодженість регламентів проведення спостережень, застаріле законодавство та нестача кваліфікованих кадрів.

Серед іншого, у звіті звертається увага на ресурси ДНВП «Геоінформ України» стосовно моніторингу вод та Державну геологічну карту України. Зазначається, що вид подачі інформації на ресурсі розрахований на науковців та спеціалістів у сфері надр, та є незручним для пересічного громадянина. Окрім цього, виявлено прогалини у законодавстві України – в частині визначення законодавчої основи проведення моніторингу надр.

Також документ констатує неготовність Держгеонадр щодо виконання вимог Порядку здійснення державного моніторингу вод, оскільки служба на запит Міндовкілля повідомила про роботу 4 лабораторій, тоді як відповідно до басейнового принципу має забезпечити створення та підтримку діяльності не менше 13 лабораторій.